

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СПОРТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

І.Р. Свістельник

Львівський державний інститут фізичної культури

Актуальність. З метою визначення пріоритетних напрямків розвитку системи інформаційного забезпечення спортивної освіти і науки в Україні, необхідно вивчити та проаналізувати досвід зарубіжних країн щодо розбудови цієї галузі. У більшості країн нагромаджено чималий досвід організації надання інформаційних послуг, зокрема через мережу Інтернет.

Метою дослідження є вивчення і аналіз досвіду надання спортивної інформації в окремих зарубіжних країнах.

Матеріали дослідження. На європейському та світовому рівні фізичну культуру і спорт традиційно трактують як «спорт для всіх». З метою стимулювання розвитку міжнародного інформаційного забезпечення цієї сфери 1960 року у Римі було створено Міжнародну асоціацію спортивної інформації (IASI). До 1980 року IASI була європейською організацією, пізніше вона набула статусу всесвітньої і зараз об'єднує представників Північної Америки, Латинської Америки, Азії, Європи, Африки та Океанії.

Увесь масив спортивної інформації IASI класифікує на три основні блоки: 1) науково-технічна інформація; 2) інформація про поточні спортивні події; 3) інформація про спортивну політику. Доступ до спортивної інформації надається таким чином: інформація ідентифікується, розповсюджуються відомості про місцезнаходження баз даних, подаються методи пошуку інформації, постійно розширюються зони доступу до неї. Проблема задоволення інформаційних потреб користувачів стоїть саме перед бібліотеками як спортивними інформаційними центрами та IASI.

IASI є унікальною Міжнародною асоціацією, яка об'єднує вчених, працівників спортивних бібліотек, експертів інформаційних технологій, керівників спортивних галузей та спортивні інформаційні центри різних країн. Це некомерційна організація, її мета — розповсюдження спортивної інформації, організація доступу до неї для всіх, хто її потребує. Очолює цю організацію Президент IASI Неріда Кларк (Австралія). Віце-президент асоціації — Ален Понсе, завідувач відділу спортивної інформації та документації Національного інституту фізичної культури Франції.

Розвиток бази даних спортивної інформації — пріоритетний напрям діяльності IASI. У 70-х — на початку 80-х років асоціація мала на меті створити єдину всесвітню базу даних

англійською мовою. Передбачалося створити англійськомовну базу даних спортивної інформації в Оттаві (Канада). Ідея полягала в тому, щоб через комп'ютерну мережу та спеціальне індексування отримувати доступ до класифікованої інформації. Однак, оскільки в різних країнах були прийняті різні стандарти бібліографічного опису та аналізу інформації і були лінгвістичні перешкоди, цю ідею переглянули і підкоректували стратегію формування бази даних іншими мовами. Тепер Міжнародна асоціація спортивної інформації приділяє значну увагу питанням забезпечення взаємодії між різними національними і мовними центрами спортивної інформації.

У 1994 році IASI була визнана Міжнародним Олімпійським комітетом. Для виконання своєї мети IASI проводить обмін досвідом на щорічних зустрічах експертів, регулярно видає бюлетні новин, раз на чотири роки проводить конгреси, подає інформацію в Інтернет. Головний осередок IASI — Науковий центр спортивної інформації Канади [1]. Зараз він діє як міжнародний центр «Спортдиск» і володіє 350 тис. од. різноманітної інформації, яка поповнюється щорічно на 20—25 тис. од. Цей центр також видає календар міжнародних спортивних заходів.

Франкомовна база спортивної інформації представлена науковим центром «Спортдок» з базою даних «Ераклес» («Геракл») і налічує 75 тис. од. зі щорічним поповненням більш ніж на 5 тис. од. Окрім того, у Франції, у Національному інституті фізичної культури створено високоякісну легкодоступну ранжовану базу даних для користувачів, послуги оперативної поліграфії, що реагує на будь-які надходження в інформаційну базу, мережу розповсюдження інформації.

Іспаномовна база спортивної інформації представлена науковим центром «Спортком». Він був створений 1993 року і об'єднав 34 національні центри 19 латиноамериканських країн. Роботу центру координує Андалузький центр спорту у Малазі (Іспанія) [2].

У Республіці Німеччина існує Національний спортивний центр інформації «Споліт», а також центр інформації для людей з фізичними вадами, створений 1988 року і розташований у Берліні.

У 1987 році створено центр спортивної інформації північних країн — Данії, Фінляндії, Швеції, Норвегії, Ісландії під назвою «Норсіб». Ці країни об'єдналися з метою міжбібліотечного обміну періодичними виданнями та публікаціями спортивної тематики. Пізніше було створе-

но базу даних і спортивний тезаурус (словник) скандинавськими мовами. Знайти потрібну спортивну інформацію «Норсіб» можна у бібліотеці університету Юваскюля (Фінляндія) [3].

У Великобританії з 1984 року діє центр спортивної інформації «Спрінг». Членами цієї організації є бібліотеки країни.

У 1971 році було створено Комітет із розвитку спорту, а його підрозділ «Кларінг Хаус», розташований у Бельгії, з 1994 року є центром надання спортивної інформації журналу «Спорт для всіх» — офіційного друкованого органу Комітету. Спортивна інформація, яку накопичує Комітет у власній мережі «Сіонет», розповсюджується у різні інформаційні центри світу.

У 1997 році в Парижі відбувся міжнародний конгрес «Спортивна інформація без кордонів», де були обговорені питання подолання географічних, економічних, юридичних, лінгвістичних, технологічних та методологічних проблем.

Високим рівнем організації інформаційного забезпечення та пропаганди спорту відзначаються США: там можна знайти будь-яку спортивну інформацію. В інших країнах, наприклад, у Китаї, рівень інформаційного забезпечення галузі фізичної культури і спорту важко оцінити, оскільки тільки тепер там почали приділяти серйозну увагу цій проблемі [4].

Систему інформаційного забезпечення спортивної галузі Італії організаційно і технічно підтримує IASI, що визначає надзвичайно високий його рівень. Інформаційне забезпечення спортивної освіти здійснюється також за підтримки Європейського Союзу на мережевій основі. З цією мережею працюють бібліотекарі. Програми, що створені і працюють у мережі, дають можливість студентам різних країн бути активними її користувачами [5].

У Латвії працюють шість інформаційних центрів спортивної інформації: у Департаменті спорту Міністерства освіти та науки Латвії, в Олімпійському комітеті, у Раді спортивних федерацій, в Академії фізичної культури і спорту, в Асоціації спортивної медицини та в Республіканському центрі юнацького спорту [6].

У Литві на базі Каунаського інституту фізичної культури створено програму інформаційного забезпечення, яка об'єднує всі бібліотеки спортивної освіти Литви.

Російська Федерація (РФ) є колективним членом IASI з 1998 року і формує російськомовний інформаційний ресурс IASI. Сфера інформаційного забезпечення галузі фізичної культури і спорту Росії отримала державну підтримку відтоді, як було констатовано незадовільний стан розвитку галузі, що спричинив серйозні недоліки у питаннях фізичного виховання. Масовий спорт відійшов на другий план, натомість важливе місце посів спорт вищих досягнень. У цій

ситуації було визначено, що однією з основних умов функціонування галузі фізичної культури і спорту Росії є наявність якісної інформації про розвиток спорту, а також уміле її використання.

У 1997 році депутатами Державної Думи РФ був внесений проект федерального Закону «Про фізичну культуру і спорт у Російській Федерації», який набув чинності лише 1999 року. У ньому велике значення надається інформаційному забезпеченню галузі. На підставі цього Закону була створена Єдина інформаційна мережа галузі фізичної культури і спорту, що дозволило ефективно готувати науково-педагогічні кадри, проводити навчально-тренувальний процес, підвищувати рівень поінформованості про нові наукові розробки, дослідження тощо. Сьогодні знайти спортивну інформацію можна на сайті Міністерства освіти Російської Федерації та Освітньому сайті [7], у пошукових системах Росії — aport, Rambler, yandex у розділі «Освіта — ВНЗ» [8]. Наукову роботу в галузі проводить 21 навчальний заклад фізичної культури. У Єдиній інформаційній мережі вона відображена як методична допомога у вигляді рубрик «На допомогу вчителю фізичної культури», «Програма з фізичного виховання», «Програма з ЛФК та спортивної медицини» тощо.

Активну участь у представленні наукової спортивної інформації у мережі беруть великі бібліотеки Росії: Російська національна бібліотека та Російська державна бібліотека. До послуг користувачів електронний каталог з педагогічних наук, електронний каталог авторефератів дисертацій, створених на основі фондів цих бібліотек.

Найбільш повну інформацію щодо наукової спортивної тематики можна отримати у Центральній галузевій бібліотеці з фізичної культури та спорту. Її електронний каталог вміщує значну кількість електронних версій книг, статей, періодичних видань, у тому числі і журналу «Теорія і практика фізичної культури». Пошук можна здійснювати за ключовими словами, тематикою, можна формулювати загальний запит, простий запит, спеціальний запит, шукати інформацію через періодику (журнали). Параметри запиту можна розширювати та уточнювати, вести пошук за матеріалами, доступними тільки в онлайн. Очевидно, що в Росії це найбільш доступна і потужна електронна бібліотека з фізичної культури та спорту. Досвід роботи цієї бібліотеки заслуговує на вивчення та поширення.

Окрім того, на базі Російської державної академії фізичної культури, спорту та туризму діє спортивний інформаційний центр «СпортАкадеміформ». Створення цієї структури було життєво необхідним для розвитку інформаційного забезпечення навчального процесу та наукових досліджень у ВНЗ спортивної освіти Росії. Цей інформаційний центр підтримує IASI.

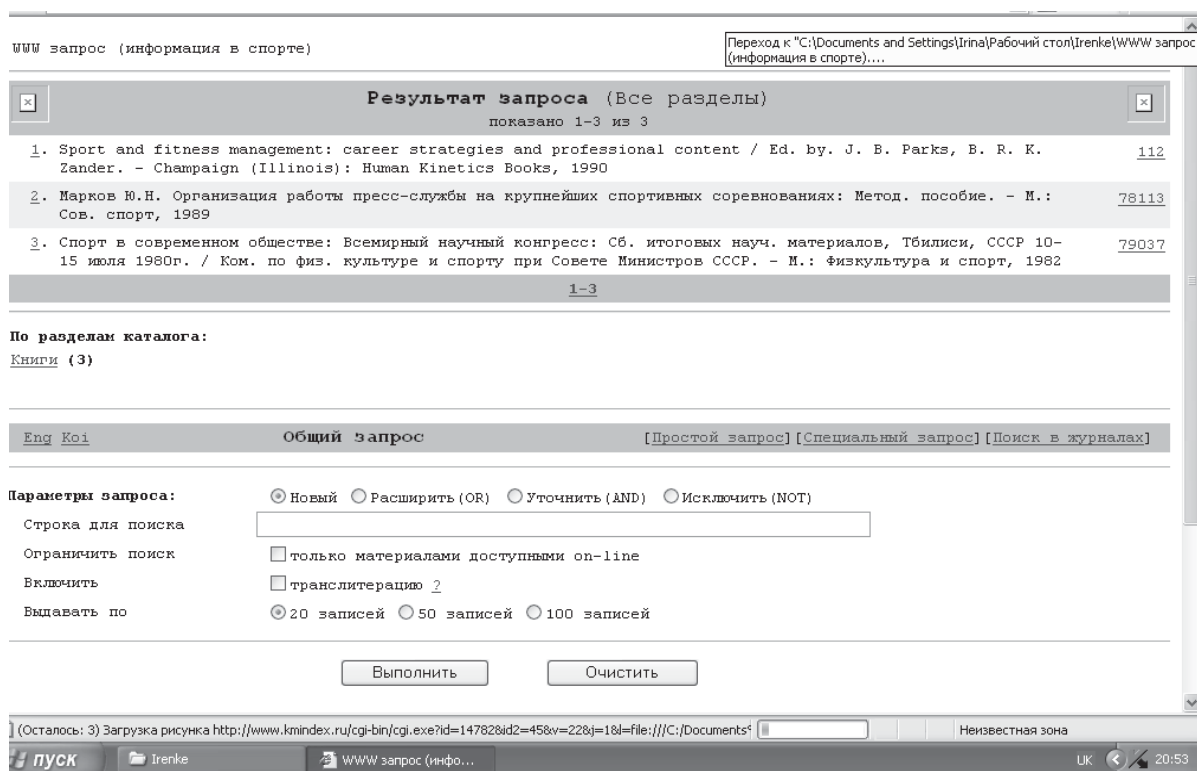

Рис. 1. Сторінка запиту з електронного каталогу Російської державної академії фізичної культури, спорту і туризму

Республіка Білорусь на шляху трансформації національної системи фізичної культури і спорту також стикнулася з певними труднощами. Інтенсифікація науково-технічного прогресу у сучасних умовах вимагала вирішення актуальних завдань інформаційного забезпечення навчального процесу, від чого залежав рівень підготовки фахівців. Інформаційний простір спортивної галузі Республіки Білорусь розвивається через співпрацю з Росією. Базою для кооперації є підписані угоди між Державним комітетом РФ, Міністерством спорту і туризму Республіки Білорусь, Всеросійським науково-дослідним інститутом фізичної культури і спорту (ВНДІФК) та Науково-дослідним інститутом фізичної культури Республіки Білорусь (НДІФКіС) щодо організації та проведення науково-методичного інформаційного забезпечення галузі і використання для цього можливостей Федерального інформаційного центру ВНДІФК. Інформаційне забезпечення галузі фізичної культури Республіки Білорусь здійснюється за допомогою електронного каталогу Республіканської науково-методичної бібліотеки з фізичної культури і спорту.

Загалом концепцію інформатизації спортивної освіти було визначено на семінарі 1999 року, який проводили Міністерство РФ з фізичної культури, спорту та туризму, Комітет із розвитку спорту Ради Європи і Центр спортивної інформації Ради Європи «Клірінг Хаус». Власне цей семінар сформулював визначення сучасної спор-

тивної діяльності, її проблеми, процеси, а також завдання побудови спортивної інформаційної системи. Було визнано, що в інформаційному забезпеченні спортивної освіти надзвичайно важлива роль належить формуванню електронних баз даних, і в першу чергу — каталогізації бібліотечних ресурсів.

Висновки. Таким чином, електронні бібліотеки Франції, Канади, Литви, Росії, Республіки Білорусь та інших країн становлять великий інтерес із погляду створення, зосередження та подання наукової спортивної інформації.

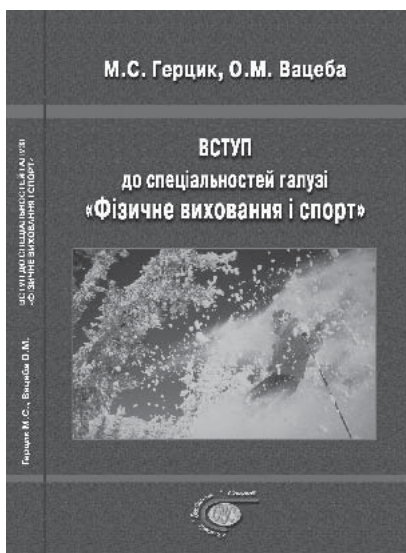
Досвід цих країн потребує поглибленого вивчення, адаптації і впровадження, оскільки в Україні сфера спортивної інформації ще не набула відповідного розвитку. Перші кроки у цій галузі зробила лише НБУВ ім.В.Вернадського, яка завдяки зусиллям С. Єрмакова впродовж 2002 року отримала текстову та графічну інформацію про результати наукових досліджень галузі. Тепер є можливість ознайомитися з науковими дослідженнями фахівців спорту у повнотекстовій електронній збірці «Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту».

З метою досягнення рівня світових лідерів інформаційного забезпечення спорту необхідно використовувати раціональні здобутки різних зарубіжних країн у розбудові інформаційної сфери галузі фізичної культури і спорту в Україні.

Література:

1. Науковий центр спортивної інформації Канади // <http://www.sirc.ca>.
  2. Андалузський центр спорту // www.uida.es/sportcom.html
  3. Центр спортивної інформації «Норсіб» // [Url:http : www.jyu.fi/- library/norsib/englant/index.html](http://www.jyu.fi/-library/norsib/englant/index.html)
  4. Ду Литуин. Спортивний стиль життя <http://sfa.snfosport.ru/1997N2/p4-9.htm...> (14.04.2003).
  5. Росси-Мори Б. При підтримці Євросоюзу <http://sfa.infosport.ru> (14.04.2003).
  6. Бруне А. Встретимся в Интернет <http://sfa.infosport.ru/1997N2/p4-9.htm...> (14.04.2003).
  7. Сайт Міністерства освіти Російської федерації: <http://www.informika.ru/>.
  8. Образовательный сайт: <http://education.kulichki.net/info/catalogue.html/>.
-

Нова книжка

- Герцик М.С., Вацеба О.М.**
Г37 Вступ до спеціальностей галузі «фізичне виховання і спорт»: Навчальний посібник. — Вид. 3-є, випр. і доп. — Харків: «ОВС», 2004. — 176 с.
ISBN 966-7858-36-7.

У навчальному посібнику міститься необхідна для студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю інформація з фізичної культури та професійної діяльності в ділянці фізичного виховання, олімпійського та професійного спорту, фізичної реабілітації, рекреації та туризму.

Викладений матеріал допоможе студентам-першокурсникам краще познайомитися зі своєю майбутньою спеціальністю, прискорить процес адаптації до специфічних умов навчання у вищому навчальному закладі, розширить знання про роль та значення фізичної культури і спорту в суспільстві.